

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

**Suomen luonnon monimuotoisuuden
suojelun ja kestävän käytön strategia ja
toimintaohjelma;
Väliarviointi ja PAF:n kehittämistarpeet**

Luonnonsuojeluvalvoja Ilkka Heikkinen
**EU-rahoitusinstrumentit ja luonnon
monimuotoisuus – seminaari**
27.10.2016

Strategialla ja toimintaohjelmalla on kansainvälinen tausta

- Luonnon biologista monimuotoisuutta koskeva yleissopimus (SopS 78/1994), yksi ns. Rion sopimuksista vuodelta 1992 (Convention on Biological Diversity (CBD)).
- Osapuolina 196 valtiota.
- Pää tavoitteina biologisen monimuotoisuuden suojeleminen ja kestävä käyttö sekä geenivaroista saatavien hyötyjen tasapuolinen ja oikeudenmukainen jako.
- 10. Osapuolikokous hyväksyi 2010 strategisen suunnitelman ns. Aichi -tavoitteet 2010-2020 päämääränä luonnon monimuotoisuuden kadon pysäyttäminen 2020 mennessä.
- Toimeenpano kansallisten strategioiden ja toimintaohjelmien (NBSAP) kautta (185 osapuolta eli 94% on tehnyt);
- EU:n biodiversiteettistrategia 2011.
- Suomen strategiasta valtioneuvoston periaatepäätös 2012 ja toimintaohjelma 2013.
- Suomen PAF perustuu strategiaan ja toimintaohjelmaan
- Valtioneuvosto velvoitti asianomaiset ministeriöt laatimaan väliarvion 2015.

Väliarvioinnin tulokset

- Toimintaohjelman toimeenpanoa seurataan yhteistyöryhmässä, jossa mm. 10 ministeriötä, tutkimuslaitoksia, kansalais- ja etujärjestöjä – koko yhteiskunta on sitoutunut jollakin tasolla.
- Työ strategian toteuttamiseksi edennyt pääosin hyvin eri hallinnonaloilla, yksityisellä ja kolmannella sektorilla.
- Luonnon monimuotoisuuden kadon pysäyttäminen vuoteen 2020 mennessä ei näytä nykyisen kehityksen mukaan olevan saavutettavissa
- Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää toimien huomattavaa tehostamista.
- Osa toimenpiteistä on jo vaikuttanut myönteisesti
- Myös kielteinen kehitys luonnossa näyttää yhä jatkuvan.
- Hallituksen kärkihankkeet sekä uudistunut lainsäädäntö edistävät ja tukevat strategian toimenpiteiden toteutusta.
- Keskeistä on tehostaa valtion vastuulla olevien toimien toimeenpanoa, jatkaa hyvää yhteistyötä hallinnonalojen välillä ja vahvistaa valtavirtaistamista.

Tietopohja

- Toimintaohjelman 105 toimenpiteen edistyminen kuvattiin ja arvioitiin seurantatyöryhmässä asianomaisten ministeriöiden raportoinnin pohjalta.
- Tulos on julkaistu internetissä
<http://www.luonnontila.fi/toimintaohjelma/toimintaohjelma/yhteenvedo-toimenpiteista>
- Seurantatyöryhmän alaisuudessa toiminut asiantuntijaverkosto laati selvityksen **toimenpideohjelman rahoituksesta** edellisen hallituksen aikana. Asiantuntijaverkostossa olivat edustettuina keskeiset ministeriöt ja järjestöt.
- Selvitys päivitettiin vastaamaan pääministeri Juha Sipilän hallituksen hallitusohjelmassa ja syksyllä 2015 annetussa julkisen talouden suunnitelmassa tehtyjä rahoituslinjauksia.
- Selvityksessä on arvioitu kansallisen toimenpideohjelman toteutuksen ja olemassa olevien resurssien välinen rahoitusvaje. Rahoitusvaje määriteltiin toimintaohjelmaan sisältyvien toimien edellyttämien määrärahojen ja pääministeri Sipilän hallituksen syksyllä 2015 vahvistaman julkisen talouden suunnitelman 2016-2019 mukaisen rahoituksen erotuksena.

Rahoitusvaje

- Toimintaohjelmassa esitettyihin tai niitä tukeviin toimiin on varattu julkisen talouden suunnitelmassa 2016-2019 noin **3,5 mrd. euroa**, mikä on noin **700 milj. euroa vuodessa**. Joiltain osin ei ole eroteltavissa toimintaohjelmaan käytettäviä määrärahoja, minkä vuoksi em. arvio on **yliarvio** toimintaohjelman resursoinnista.
- Toimintaohjelman rahoitusvaje vuosina 2016-2020 on noin **232 milj. euroa** eli noin **46 milj. euroa vuodessa**.
- Rahoitusvaje on merkittävä **luonnon monimuotoisuuden suojelussa**, erityisesti **luonnonsuojelualuehankintoihin ja -korvauksiin** osoitetut määrärahat ovat merkittävästi pienemmät kuin kansallisen toimenpideohjelman edellyttäisi. Toteuttamisen arvioidaan edellyttävän vuosittain noin **13 milj. euroa** suurempia määrärahoja (METSO!).
- Rahoitusvaje **sisävesiin** kohdistuvien vesienhoitosuunnitelmien ja toimenpideohjelmien sekä valtakunnallisen vesienhoito-ohjelman toteutuksen osalta on noin **9 milj. euroa**. Asiantuntijaselvityksen laatimisen jälkeen EU:n komissio päätti n. 12 milj. euron suuruisesta rahoituksesta sisävesien monimuotoisuus -hankkeeseen **FRESHABIT**. Kaikkien aikojen suurimman Life-rahoitteisen hankkeen kohdistaminen sisävesiluontoon oli tärkeä strateginen valinta.
- Kohdassa **metsät** vuosittaiset määrärahat ovat arviolta 10 milj. euroa pienemmät kuin kansallinen toimenpideohjelma edellyttäisi (KEMERA/METSO!).

Henkilövoimavarat

- Yleisesti luonnon monimuotoisuuteen liittyvään työhön arvioitiin käytetyn valtionhallinnossa noin 795 henkilötyövuotta vuonna 2015.
- Tästä arviolta 30 htv:tä oli ministeriöissä ja noin 665 htv:tä ministeriöiden alaisessa hallinnossa. Vain osa tästä virkatyöstä käytettiin toimintaohjelman toteutukseen.
- Pitkässä työsuhteessa olevien määrä vähenee edelleen
- Hankerahoituksen merkitys työvoiman rahoituksessa kasvaa
- Usean toimenpiteen toteuttamiseksi teetetään erilaisia selvityksiä ulkopuolisilla asiantuntijoilla ministeriöiden ja valtioneuvoston kanslian tutkimus-, ennakointi-, arviointi- ja selvitystoimintarahoituksella sekä tutkimuslaitosten tulosohjauksen puitteissa.

Rahoitusvajeen vaikutukset, case METSO

- Suurin osa toimintaohjelman toimenpiteistä (83/115) on aloitettu, mutta ei saatettu loppuun.
- Joidenkin keskeisten toimenpiteiden osalta valtion määrärahojen väheneminen on aiheuttamassa tavoitteiden siirtymistä myöhemmäksi.
- Nykyisen kehyksen mukaisilla määrärahoilla, jäädään vuoteen 2025 mennessä METSO:lle asetetusta luonnonsuojelualueiden pinta-alatavoitteesta jälkeen 11 000 ha (11,5 % kokonaistavoitteesta).
- Mahdollisuuksia: Luonnonsuojelubiologisten kriteerien tarkistaminen, alueittaisten tavoitteiden priorisointi, suojelukeinojen kustannustehokkuuden tarkastelu, kohdennettu viestintä, hankkeistaminen – käytännössä tarkoittaa metsänomistajien valintamahdollisuuksien kapenemista

Rahoitusvajeen vaikutukset, case sopeutuminen

- 18) Toteutetaan yleissopimuksen suojelualueita koskevan päätöksen X/31 mukaiset toimenpiteet, esimerkiksi puuteanalyysit ja niiden edellyttämät lisätoimet. Rahoitusvaje rajoittaa osatoimenpiteitä:
 - *Laaditaan hallinnonalojen yhteistyönä ilmastonmuutos huomioon ottaen kansallinen suojelualueiden kehittämissuunnitelma, joka sisältää arvion suojelualueverkoston kytkeytyneisyydestä, ekologisesta edustavuudesta ja kattavuudesta maantieteellisesti luontotyyppiryhmittäin sekä ehdotukset suojelualueverkoston kehittämiseksi pitkällä aikavälillä tarvittavista toimenpiteistä. Hallitus päättää erikseen mahdollisista toimenpiteistä verkoston puutteiden kattamiseksi ja suojelualueverkoston kehittämiseksi.*
 - *Suojelualueverkoston hoidon ja kunnossapidon tehoa ja vaikuttavuutta arvioidaan ja parannetaan lajien ja luontotyyppien paremman suojelutason ja ilmastonmuutokseen sopeutuvuuden kannalta.*
- Ilmastonmuutokseen sopeutumisen kannalta osatoimenpiteiden käynnistäminen on välttämätöntä.
- Vuoteen 2020 mennessä pitää saada riittävä kokonaiskuva pitkän aikavälin kehitystyön pohjaksi.
- Ympäristöministeriö on tilannut SYKE:ltä hankekokonaisuutta valmistelevan esiselvityksen, jolla rahoitustarve täsmentyy
- Mahdollisuuksia: uudelleenkohdentaminen, rahoitusyhteistyö, hankkeistaminen, EU-rahoitus

Mitä merkitsee PAF FI:n kannalta

Ministerityöryhmän kannanotosta:

- Edellyttää, että asianomaiset ministeriöt jatkavat keskeneräisten toimenpiteiden toteutusta tehostetusti ja käynnistävät vielä aloittamattomat toimenpiteet valtiontalouden kehyspäätösten, valtion talousarvioiden mukaisten määrärahojen ja henkilöstötyövuosimäärien puitteissa, tarvittaessa varoja uudelleen kohdentamalla ja pyrkimällä rahoituspohjan laajentamiseen yhteistyöhankkeilla myös yksityissektorin kanssa ja tehostavat EU-rahoituksen hankkimista toimenpiteisiin.
- Pitää tarpeellisena, että selvitetään mahdollisuudet strategisten tavoitteiden kannalta keskeisen METSO -toimintaohjelman lisärahoitukseen vaalikauden aikana.
- Edellyttää että asianomaiset ministeriöt ylläpitävät METSO -toimintaohjelman toimintavalmiuksia sopeutettuna pienentyneeseen rahoituskehykseen, jotta edellytykset metsien lisäsuojeluun ja hankkeiden tehokkaaseen käynnistämiseen säilyvät, kun valtion taloudellinen tilanne paranee.
- Katsoo, että luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävän käytön toimintaohjelman edellyttämä lisäresursointi ja olemassa oleva rahoitusvaje toimintaohjelman toteuttamiseen edellyttävät tehostettua yhteistyötä julkisen ja yksityisen sektorin välillä.
- Linkki Suomen PAF –dokumenttiin: <http://www.ym.fi/download/noname/%7B986B7D01-721C-4D21-8DB2-1318FDA2F96C%7D/119394>